

створення нового оригінального, тобто здатність до творчості. У той же час творчий потенціал особи не може бути зведеним тільки до цієї здатності, останнє не існує як щось окреме, ізольоване від інших якостей особистості (Л. Веретенникова); як складне інтегральне поняття, що включає природно-генетичний, соціально-особистісний та логічний компоненти, які в сукупності є знаннями, вміннями, здібностями і прагненнями особистості до перетворень у різних сферах діяльності з позиції загальнолюдських норм моралі і моральності (Л. Даринська); як системне утворення особистості, яке характеризується мотиваційними, інтелектуальними і психофізіологічними резервами розвитку, а саме: різноманітністю потреб та інтересів особистості, її спрямованістю на самореалізацію у різних сферах праці, пізнання і спілкування; рівнем розвитку інтелектуальних здібностей, які дозволяють людині ефективно вирішувати нові для неї життєві і професійні проблеми, особливо глобального характеру, тобто, бути відкритою до нового; реалістично підходити до вирішення проблем, бачити їх в усій складності, суперечності і різноманітності, володіти широким і гнучким мисленням, бачити альтернативні шляхи вирішення і долати стереотипи, що склалися; критично аналізувати досвід, уміти використовувати уроки з минулого (Ю. Кулюткін); як систему особистісних властивостей, які дозволяють оптимально змінювати прийоми дій відповідно до нових умов, що визначають засвоєння педагогічних інновацій, які в результаті спонукають особистість до творчої самореалізації і саморозвитку (В. Риндак, Л. Мещерякова); як сукупність здібностей людини та її активність у постановці і вирішенні нових творчих завдань, прояву ініціативи у новаторській, раціоналізаторській і винахідницькій діяльності, які сприяють саморозвитку особистості у процесі професійного зростання (Т. Соловійова); як інтеграційну властивість особистості, яка є передумовою і результатом творчої діяльності, визначає спрямованість, готовність і здатність особистості до самореалізації; як об'єднання особистісних здібностей, природних і соціальних сил людини (С. Щеглова).

Основними напрямками модернізації системи вищої фізкультурної освіти є наступні: підвищення якості вищої фізкультурної освіти шляхом її фундаменталізації, інформування студентів про сучасні досягнення науки у більшому обсязі і з більшою швидкістю; забезпечення спрямованості навчання на нові технології, в першу чергу, на інформаційно-комунікаційні технології; забезпечення більшої доступності освіти для усіх груп населення; підвищення творчого потенціалу майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту.

Таким чином, реалізація компетентнісного підходу у формуванні творчого потенціалу майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту спрямована на забезпечення розвитку їхньої пізнавальної активності, самовизначення і самореалізації у професійній діяльності, пов'язаної з організацією фізичного виховання різних верств населення регіону й успішно працює в усіх ланках спортивного руху.

Любов Богославець,
к. пед. н., доцент, м. Київ

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ВНЗ

Компетентнісний підхід, реалізований за допомогою спеціальних програм та окремих курсів чи додаткових модулів у курсі, часто застосовується ВНЗ на початковому етапі внесення змін у навчальні плани. Він не спричиняє істотного перегляду традиційної та базової орієнтації самих навчальних планів, не ставить під сумнів традиційні погляди та припущення, не вимагає нового мислення, не обумовлює

створення нової концепції навчальних планів у світлі нових знань, результатів наукової праці та способів осягнення світу.

Але існують інші підходи, які можуть використовуватись при введенні нового компонента у навчальні плани:

- метод корисних внесків, який полягає в тому, що у процес навчання додаються нові навчальні курси, де моделюються події (завдання), пов'язані з вирішенням конкретних проблем, що відпрацьовують ті чи інші компетентності;

- трансформаційний підхід, за допомогою якого змінюються стратегії освіти.

Будь-яка модель планування змін вимагає педагогічного проектування нових підходів до створення та трансформації навчальних програм. Звернемося до сучасних підходів до проектування навчальних програм.

Викладач користується типовими або орієнтовними програмами з усіма їхніми перевагами та недоліками. Разом із тим він має право на створення робочого варіанта орієнтовної програми, авторської програми. У зв'язку з цим на рівні ВНЗ необхідно визначити можливі зміни в навчальних програмах. Програми нового покоління проєктуються на основі відбору завдань, орієнтованих на досягнення студентами ключових компетентностей.

Як бачимо, загальний недолік майже всіх існуючих навчальних програм у тому, що вони наголошують на сукупності відомостей, а не на процедурах засвоєння способів діяльності студентами. Відомо, що зміст освіти застаріває, і необхідно систематично оновлювати. Звідси виходить, що при формуванні програм необхідно інакше розставити пріоритети: на перше місце винести характеристики компетентностей як цілі програми, потім способи його формування, надалі зробити відбір інформації, що сприяє вирішенню конкретних завдань і розвиває компетентності. У цілому стратегія побудови нового покоління навчальних програм має бути вмонтованою та змінюватися разом із освітньо-інформаційним середовищем.

Головне завдання зміни навчальних програм полягає в перенесенні уваги з предметного змісту дисципліни на умови досягнення мети. Будь-яка модель планування змін вимагає конструювання нових підходів до створення та трансформації навчальних програм. Звернемося до сучасних підходів до проектування навчальних програм. Для вирішення цього завдання необхідне внесення у програмний зміст проблем, що не мають однозначного рішення.

Програма навчального курсу має таку структуру, яка описує:

- чітко означені цілі викладання даного предмета, включаючи передбачувані в ході курсу зміни в рівнях компетентностей студентів;

- відбір досліджуваного матеріалу, структурований під процесу вирішення різних завдань і проблем;

- очікувану навчальну діяльність із боку студентів та особливі види діяльності для придбання досвіду вирішення завдань в умовах реальних ситуацій;

- застосовувані засоби навчання;

- спеціальні вимоги до оцінки рівнів конкретних компетентностей і питання-завдання для діагностики, оцінки.

При розробці програми важливим завданням є чітке визначення цілей. Розвиток здатності студентів до самостійного вирішення проблем можливий за умови досягнення таких метапредметних результатів освітньої діяльності, як:

- уміння організувати свою діяльність (визначити її мету, вибирати способи реалізації цілей, планувати діяльність, оцінювати її результати);

- здатність пояснювати явища дійсності; орієнтуватись у світі цінностей

- уміння вирішувати завдання, пов'язані з виконанням певної соціальної ролі (працівника, користувача, споживача, виборця тощо);

- формування ключових компетентностей; здатність орієнтуватись у ключових проблемах;

- готовність до вибору, у тому числі професійному.

Наступним етапом є визначення цілей навчальної дисципліни, які формуються через результати навчання, виражені в діях студентів, причому таких, які викладач чи інший експерт можуть розпізнати. Тепер звернемося до питання проектування змісту навчання у навчальних програмах.

Зміст навчання проектується в контексті проблем, до вирішення яких готується студент, освоюючи зміст того чи іншого предмета. Розробка логіки структурування навчального матеріалу означає насамперед визначення відповіді на два основних запитання:

- які дії повинен буде виконати студент, щоб досягти цілей-результатів?
- яким чином зміст навчального матеріалу буде засобом для організації процесу досягнення намечених цілей у виражених раніше характеристиках?

При проектуванні навчальних програм, побудованих на основі компетентнісного підходу до відбору змісту освіти, варто дотримуватися такої послідовності дій: визначення значущих для студентів даного віку проблем; виділення необхідних умінь для їхнього оволодіння; визначення компетентностей, необхідних для вирішення даного типу завдань; відбір необхідного змісту; розробка методів навчання; розробка системи оцінювання. Дану послідовність дій можна рекомендувати при проектуванні кожного розділу або модуля навчальної програми.

При створенні програм нового покоління велика увага приділяється зміні методів навчання, а не власне змісту. Освітні стратегії, орієнтовані на розвиток компетентностей студентів, це насамперед: проектне навчання; навчання за допомогою рішення ситуаційних завдань; соціальна практика. Навчання в даних освітніх стратегіях буде утворювати в такий спосіб: проблема – завдання для вирішення – відбір інформації та методів – вибір дій – обмін досвідом діяльності – презентація продуктів і рішень – оцінка – експертиза рішень – аналіз – рефлексія досвіду діяльності – оцінка розвитку компетентностей – самооцінка росту досягнень – подальше планування навчання.

Що стосується організації навчального процесу при компетентнісному підході, то в навчальну програму заздалегідь закладаються зрозумілі й в порівнянні опису того, що людина буде знати і вміти після того, як пройде курс навчання. Такий підхід дозволяє, своєю чергою, зіставляти навчальні програми, прийняті в різних країнах. Компетентнісний підхід швидкими темпами проникає у вищі освітні заклади (зокрема КНУТД, кафедра педагогіки та методика професійної освіти, доценти Л. Богославець, О. Внукова, А. Колодяжна), де особлива увага приділяється міжпредметним зв'язкам, розвитку навичок самоосвіти, формуванню логічного мислення, яке дозволяє студенту самостійно шукати й оцінювати інформацію. Подібна освітня парадигма забезпечує спадкоємність різних ступенів освіти.

Наталія Бокша,
аспірант, м. Мукачево

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВ ГА.ЛУЗІ

Важливим компонентом підвищення професійної підготовки студентів інженерних спеціальностей, зокрема студентів спеціальностей технологій легкої промисловості, є практична підготовка в умовах виробничого середовища. Набуття практичного досвіду шляхом занурення студентів у виробничі умови конкретного підприємства галузі, що вивчається, є важливим фундаментом засвоєння теоретичних знань [1, с. 24-25].